

Ar esi saugus elektroninėje erdvėje?

Medžiagą parengė socialinė pedagogė Vilma Šikšnienė

Šiuo metu sunku įsivaizduoti gyvenimą be interneto. Tačiau ar mokame patys saugiai naudotis internetu ir apsaugoti nuo galimų jo grėsmių save, savo artimuosius? Kaip ir realiame pasaulyje, taip ir virtualioje erdvėje egzistuoja tam tikros bendravimo taisyklės, kurios padeda jaustis saugiai bendraujant tarpusavyje. Naršant, bendraujant, dirbant internete, svarbu paaisyti tam tikrų normų, kad nebūtų pažeistos formalios ar bendruomenėje egzistuojančios etikos normos. Ar bendraujame etiškai, gerbdami kitus asmenis, ar atsakingai naudojames ir platiname savo ir kitų asmeninę informaciją?

Interneto etika tai mandagus ir pagarbus elgesio būtinybė ne tik realiame, bet ir virtualiame gyvenime. Žinias reikia nuolat atnaujinti, todėl bendruomenės pareigūnė D. Ponidzelskienė gruodžio mėnesį susitiko su I E ir IF klasių mokiniais, kalbėjo apie elgesį elektroninėje erdvėje ir jo pasekmes.

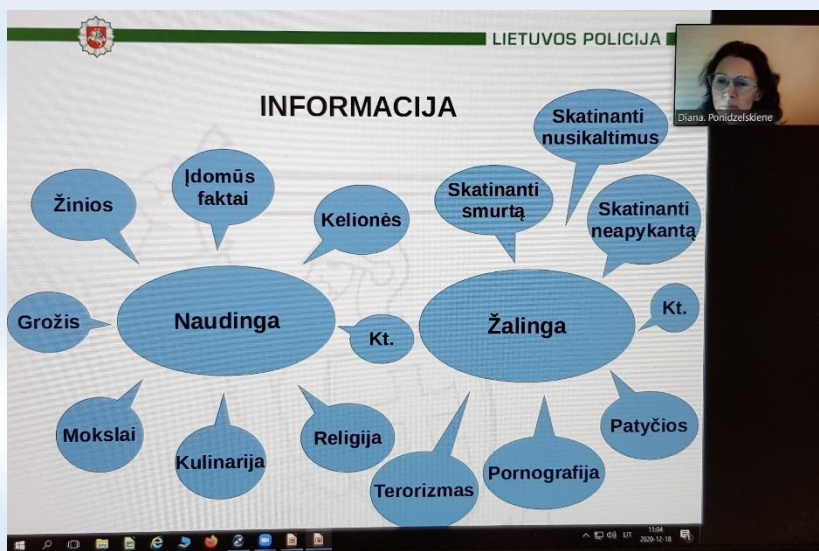
Gimnazistai sužinojo, kaip atpažinti žalingą informaciją, kas yra psichologinis smurtas, kokia atsakomybė laukia už nusižengimus, kaip galima įkliūti į nusikaltėlių pinkles, kokie įstatymai saugo nepilnamečius. Sausio 26-27 dienomis bendruomenės pareigūnė susitiks ir su kitų I-ų klasių mokiniais.

Telefonai, kompiuteriai, internetas – reikalingi ir naudingi dalykai. Tačiau jeigu jais naudojamesi daugiau negu reikia, tai **tampa panašu į priklausomybę**. Priklausomybė nuo kompiuterio ir interneto kai kuriems asmenims, ypač ribotai bendraujantiems realiame pasaulyje ar nesugebantiems savęs jame įprasminti, gali pasireikšti labai greitai. Ji pasireiškia tiek vaikams ar paaugliams, tiek ir jauniems ar vidutinio amžiaus žmonėms. Priklausomybė nuo kompiuterio dažnai gali baigtis visišku išsitraukimu į virtualų pasaulį. Jei kompiuteris ir telefonas tapo geriausiais draugais, metas prisiminti, kad yra ir daugybė kitų smagių veiklų: groti, dainuoti, piešti, šokti, sportuoti, lipdyti, meistrauti...

Faktai:

- Jauni žmonės gerai nesusimąstydami apie padarinius žiūri pornografinius vaizdus ar juokaudami platina.
- Būna impulsyviai įsitraukia į šią veiklą, o vėliau to dažniausiai gailisi.
- Ištrūkti iš šio verslo sudėtinga.
- Net ir pasitraukus iš jo, žmogaus ir jo kūno dalių vaizdai toliau gali būti neribotai platinami internete.

Ar atpažįstame elektronines patyčias? Ar žinome, kad skelbti ir platinti žalingą informaciją visuomenės informavimo priemonėse yra draudžiama remiantis teisės aktais ir įstatymais? Būtų idealu, jeigu interneto vartotojai laikytųsi pagrindinių interneto etikos principų. Deja, bet realybėje aptinkame etiško bendravimo

internetu principų pažeidimų, kurie verčia mus pasijausti nesaugiai. Patyčios internete - ši problema kyla realiame gyvenime, tačiau dėl kone neribotų interneto ir technologinių galimybių gali pasiekti nevaldomą mastą ir įgyti įvairiausių formų. Gimnazijoje kasmet atliekamos **Patyčių masto paplitimo apklausos**, kuriose dalyvauja visų klasių mokiniai. Sausio 22-29 dienomis gimnazistai dalyvaus apklausoje, išanalizuotus atsakymus pristatysime bendruomenei bei atsižvelgdami į tendencijas švietimo pagalbos specialistai planuos prevencinius renginius.

Jei manote, kad paskelbta žeminanti informacija, patyčios žeidžia garbę ir orumą ar kyla grėsmė žmogaus saugumui, kreipkitės ir į policiją. Išsiuntus informaciją šiuo elektroninio pašto adresu – **info@policija.lt** – ji patenka į Nusikaltimų

elektroninėje erdvėje tyrimo valdybą. Ši institucija atlieka elektroninę tinklų žvalgybą ir užsiima sukčiavimo, grasinimo bei kitų sričių ikiteisminiais tyrimais.

Informaciją apie etišką elgesį internete ir kaip spręsti neetiško elgesio, patyčių internete problemas rasite šiose internetinėse svetainėse:

<https://e-etika.lt/> – informacija ir patarimai tėvams, kaip valdyti skaitmeninio pasaulio iššūkius.

<https://www.auguinternete.lt/> – informacija tėvams, mokytojams ir tiems, kurie „auga“ internete.

<https://www.bepatyciu.lt/> – „Vaikų linijos“ inicijuota kampanija, kurios pagrindinis tikslas – smurto ir patyčių prevencija.

<https://www.svarusinternetas.lt/> – interneto „karštoji linija“, kurioje galima pranešti apie internete aptiktą netinkamą ar kitą žmogų žeidžiantį turinį.

Lietuvos Policija

Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas

Neigiamą poveikį nepilnamečiams darančiai informacijai priskiriama informacija:

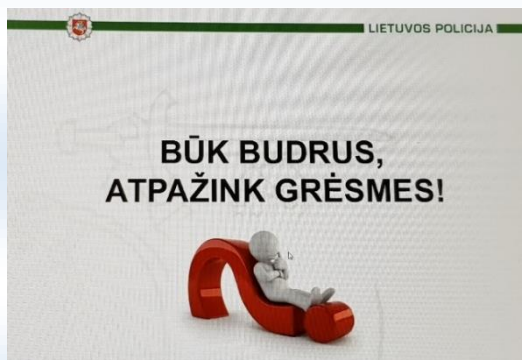
- Smurtinio pobūdžio,
- Skatinanti agresyvumą ir nepagarbą gyvybei;
- Sukelianti baimę ar siaubą;
- Kuria teigiamai vertinama nusikalstama veika ar idealizuojami nusikaltėliai;
- Susijusi su nusikalstamos veikos modeliavimu;
- Kuria skatinamas žmogaus orumą žeminantis elgesys;
- Kuria iš žmogaus ar žmonių grupės tyčiojasi.

Ką apie itin padažnęjusį buvimą interneto erdvėse mano mūsų gimnazistai? Kokios jų patirtys?

„Kalbant apie bendraklasių elgesį, tai, žinoma, būna visokių situacijų kaip ir gyvose pamokose, tačiau ko nors labai išskirtinio nėra buvę, tuo labiau konkrečiai mūsų klasės pamokose. Kalbant apie saugumą internete, jaučiuosi pakankamai saugiai, kiek galima taip jaustis šiais laikais „**(Teodoras, III kl.)**“

„Kiek prisimenu, nesu patyrusi nieko, dėl ko jausčiausi nesaugiai.“ **(Elzė, I kl.)**

„Pamenu, praeitais metais per karantiną buvo pašalinių mokinių (žinojome visi, kas pasidalino nuoroda ir pan.). Jie ten buvo ir man buvo taip nesmagu, nežinau, kodėl, bet baisu ir net šlykštu. Tai va, tokie įvykiai labai baugina, nes nors ir norisi atkreipti mokytojo/os dėmesį, bet bijai tų vaikų, nes gali ir pradėti kabinėtis, tyčiotis ir pan.“ **(Antrokė, vardas redakcijai žinomas ☺)**

„Yra tekę patirti tiek patyčių, tiek apgavysčių, o ir šiaip visokių nemalonių situacijų liudininkė buvau. Paaugliai, ypač bendraudami internetu, įgyja neišpasakytos drąsos ir gali būti itin bjaurūs ir įžeidžiantys, todėl yra tekę jaustis nesaugiai, tačiau per keletą metų išmokau, kad internete reikia būti labai atsargiam, viešinti kuo mažiau savo asmeninės informacijos ir tuomet būti saugus.“ **(Ketvirtokė, vardas redakcijai žinomas ☺)**

„Esu labai laiminga, kad klasėje patyčių nei matyti, nei patirti netenka. Taip, kartais nuotolinė pamoka būna pertraukiama bendraklasių „juokelių“, bet mano klasėje taip atsitinka gan retai. Vienintelis, mano nuomone, šokią tokią baimę keliantis dalykas yra tos iššokančios reklamos, kurios sutrukdo ieškant papildomos informacijos. Bet su gimnazija ar pamokomis susijusiuose puslapiuose ir svetainėse aš jaučiuosi saugiai.“ **(Milda, antrokė)**

„Yra tekę patirti tikrai nemalonių situacijų internete, bet jų nebuvo daug. Dažniausiai stengiuosi niekur neįsivelti ir pati nepradėti konfliktų. Socialiniuose tinkluose yra buvę, kad klasiškai komentavo po keliamomis nuotraukomis negatyviai, norėjo išjuokti. Bet tai buvo seniai. Per pamokas viskas gerai, tačiau esu girdėjusi, kad kiti kai kuriuos mokinius provokuoja, kartais aš norėčiau kalbėti pamokos metu, tačiau nesiryžtu, nes žinau, kad ir man kliūtų įžeidinėjimų. Esu anksčiau gavusi ir netinkamų pasiūlymų, dabar nepriimu į draugus žmonių, kurių nepažįstu, todėl tokių žinučių sulaukiu retai, o sulaukdavau pasiūlymų dažniausiai susijusių su lytiniais santykiais, ypač iš arabų visokių ☺ Kiekvienas pats pasirenka, kiek dalijasi savo gyvenimu, ir kuo daugiau visko kelsi, komentuosi, tuo apie tave surasti informaciją kitiems bus lengviau. Aš jaučiuosi saugi, nes žinau, kas yra mano internetinėje aplinkoje. Mokydamasis jaučiuosi „per viduriuką“, kartais nepatinka jungtis su kamera, nes tikrai yra tų, kurie tik pasišaipyti gali, jei netvarkinga ar ne taip ką padarai, todėl kartais nesijaučiu taip gerai, kaip galėčiau jaustis.“ **(Austėja, trečiokė)**